

Tale til overleveringen av lappekodisillen 19. oktober 2021

Deres Majestet, sametingspresident, statsforvalter, ordfører og alle dere andre med interesse for kulturarv!

Jeg skal hilse så mye fra kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen. Hun er lei seg for at hun ikke hadde kunne være her i dag. Regjeringa har som mål å gjennomføre et krafttak for samiske språk og et nasjonalt samisk kulturløft. Et sånt krafttak kan bidra til å øke stoltheten om det samiske. Jeg håper krafttaket øker anerkjennelsen av samiske språk og kultur i hele Norge.

Det er en stor glede for meg å få gjennomføre dette ærefulle oppdraget, å overrekke lappekodisillen til der den hører hjemme, i Samisk arkiv.

Her i Kautokeino i Sápmi, samenes historiske bosettingsområde.

Sápmi, ligger som kjent i det som nå er fire stater: Russland, Finland, Sverige og Norge. Da nasjonalstatene ble etablert, måtte de geografiske grensene trekkes opp. Hvor langt skulle hvert lands myndighetsområde gå? Hvor skulle områdene slutte? Skatt som tidligere hadde gått til de lokale siidaer skulle nå kreves inn av statene. Med overgangen fra statsløst til nasjonalstatlig område hendte det at enkelte samer måtte betale skatt til flere nasjonalstater. Og sånn kunne man jo ikke ha det. Oppgaven var å forene det samiske folkets sedvanerett med statlige skriftlige lover. Det her var et grundig arbeid. Og resultatet ble bra.

Lappekodisillen var en avgjørende innrømmelse overfor det samiske folket fra de to rikene Danmark-Norge og Sverige. Lappekodisillen har blitt tolket som en viktig juridisk aksept av samiske rettigheter, ettersom samene her ble anerkjent som en egen folkegruppe.

Lappekodisillen har derfor blitt kalt "samenes Magna Carta".

Jeg skjønner at professor Steinar Pedersen og andre har funnet mye interessant om dette dokumentet og dets betydning opp gjennom tidene. Samene innrømmes en rett til å flytte reinflokker mellom de to rikene, og bruke ressursene i begge landene. Og som det står i paragraf ti – "...da de venligen skal imodtages, beskyttes og hielpes til Rette, endogsaa udi Krigs-Tider...".

Når Lappekodisillen nå overføres fra magasinet i Oslo til Samisk arkiv i Kautokeino, er det også et symbol på utviklingen av samiske institusjoner. Samisk arkiv er en ung institusjon

som feiret 25 års jubileum i fjor. Men arkivet har ansvar for dokumenter som er mye eldre. Det er dokumenter om samisk kultur og historie. Brev, protokoller, avtaler, foto, film og lydopptak som skal tas vare på og bli brukt av framtidige generasjoner. Lappekodisillen bør bevares av og formidles i Samisk arkiv – der den hører hjemme. På samme sted som andre dokumenter som har spesiell betydning for samisk kulturarv. På den måten kan avtaledokumentet snakke til oss som en stemme fra tidligere tider. Om et innhold som ikke bare har historisk verdi, men også verdi for dagens samfunn.

Det er en stor glede for meg å få overrekke lappekodisillen til Sametingets president, Aili Keskitalo.